

כ-12,000 אלף בתי כנסת ישנם ברחבי הארץ ולכל אחד הסיפור הייחודי שלו • לראשונה נערך מחקר אקדמי מקיף ויסודי אליו שותפים פרופ' עוז אלמוג, מוטי רייך, מ"איגוד בתי הכנסת", הצלם החרדי אלי קוביץ והעיתונאי אליעזר הירן • חנני בלייך שמע מהם פרטים מרתקים על עשרה בתי כנסת מתוך מאה שגיבשו בפרויקט • על ארון הקודש בבית הכנסת של חסידות בעלזא בירושלים המתנשא לגובה 12 מטר, משקלו 23 טון וספרי התורה מונחים בו בשכיבה • על מניינים הנערכים בשוק הפשפשים בתוך חנות הנברשות וחפצי הנוי • על בית הכנסת שחודש בקיבוץ עין חרוד • על סיום הש"ס שנערך על גלגלים ברכבת ישראל • על ארון קודש העשוי מבוץ בקיבוץ נווה איתן • על בית הכנסת הקווקזי המפואר ביותר בארץ שנבנה בתרומה של שניים וחצי מיליון דולר ובנייתו הסתיימה בקצת יותר משנה • ועל כיפה מרשימה הבנויה במתכונת של חמש-עשרה מדרגות שנועדו לסמל את חמש-עשרה המעלות שהיו בבית המקדש • זה קלי ואנווהו

| חנני בלייך • צילומים: אליהו קוביץ |

תיכון בית תפלים

”הפרויקט הוא אקדמי בעיקרו”, מסביר מוטי רייך, “ומהווה חלון להכיר את חלקי החברה הישראלית, ובמיוחד לאור הסקר האחרון שפורסם לפני החגים ולפיו, למעלה מ-70 אחוז מהציבור בישראל מגיע לבית הכנסת לפחות פעם בשנה”. החומר שאספו במהלך הסיוורים והצילומים המדהימים, אמורים להופיע בסופו של תהליך בספר בפורמט אלבומי, כמותו עוד לא יצא עד היום. העבודה עוד לא הסתיימה ופרופ' אלמוג אף מזמין את ציבור הקוראים לפנות אליהם בדבר הצעות או גילויים על בתי-כנסת נוספים ומרתקים בארץ. יחד עם רייך גיבש אלמוג רשימה של בתי כנסת מיוחדים, כשלפני הכל מיינו אותם לפי סוגים. “זה מאד קשה, כי כל-אחד מהם הוא ייחודי בפני עצמו, אבל בכל זאת ניתן לחלק אותם לפי זרמים שונים, גודל, נוסח התפילה, ארכיטקטורה, ייחודיות היסטורית, או כאלה שעומד בראשם רב מפורסם. לעיתים ניתן למיין על-ידי הפתעה קטנה שאנו מוצאים בבית הכנסת - כמו ארון קודש עתיק או סידור מיוחד של הכיסאות. זה עולם ומלואו”, מסביר אלמוג. “והכל נעשה בזווית אוהבת”, מדגיש רייך, “הרעיון היה לקרב את בית הכנסת גם לכאלה שאינם מכירים אותו אלא רק לעיתים רחוקות, ועל ידי המיזם נוכל לחבר אותם יותר”. כשאנחנו שואלים כמה בתי כנסת הם מתכננים לתעד ולהקיף, אומר רייך: “12,000 בתי כנסת אי-אפשר לתעד בפרויקט בסדר-גודל כזה, ונתעד בסך הכל כ-100 שהם התרכיב ואבות הטיפוס של כל האחרים.” וכך מתבצעת העבודה: רייך מוביל לבתי הכנסת השונים, בשל שליטתו המוחלטת

קבוצה שהרכיבה את המסע הייתה מגוונת כמעט כמו מה שסוקר בו: בתוך הרכב שחרש את כבישי הארץ הצטופפו פרופסור-סוציולוג, צלם עיתונות, פעיל בארגון קירוב רחוקים וכתב באחד מכלי התקשורת. האחד חילוני, ושלושת האחרים חרדים. לכולם מטרה אחת: לתעד את בתי הכנסת בישראל. כמובן שלא את כולם אבל לפחות את המעניינים שבהם מתוך כ-12,000 (!) בתי כנסת הקיימים בארץ. את הפרויקט יזם פרופסור עוז אלמוג, סוציולוג והיסטוריון ידוע החוקר מזה שנים את החברה הישראלית (ומי שזכה בגיל הצעיר ביותר בארץ בתואר 'פרופסור'), והוא נעשה כחלק מניסיון שלו לתעד את החברה הישראלית על כל גווניה. ניסיון שחלקו כבר בא לידי ביטוי בספרים שכתב ובעוד מיזמים שהוציא. יחד עם רעייתו, ד"ר תמר אלמוג, שהיא גם האוצרת וממיינת התמונות של פרויקט תיעוד בתי-הכנסת וחלק חשוב בצוות, אף הקים מיזם שמנסה להקיף במידע את סוגי האוכלוסיות בארץ. “מזמן חשבת שהגיע הזמן לתעד את בתי הכנסת השונים - בעיקר המיוחדים - בארץ, כי יש להם המון פנים חשובות ומעניינות”. פרופ' אלמוג פנה אל מוטי רייך, שמרכז את ענף “איגוד בתי הכנסת” מטעם ארגון “איילת השחר”, כדי שיעזור לו במיפוי בתי הכנסת השונים. רייך הביא אתו את השניים הנוספים: אלי קוביץ, צלם חרדי ידוע, המוכר לקוראי 'קו עיתונות', ואליעזר הירן, שכותב מאמרי דעות במספר כלי תקשורת וידיו רב לו בתחום הכתיבה. החבורה החלה בסיור מקדים במספר בתי-כנסת כדי לבנות את הקונספט.

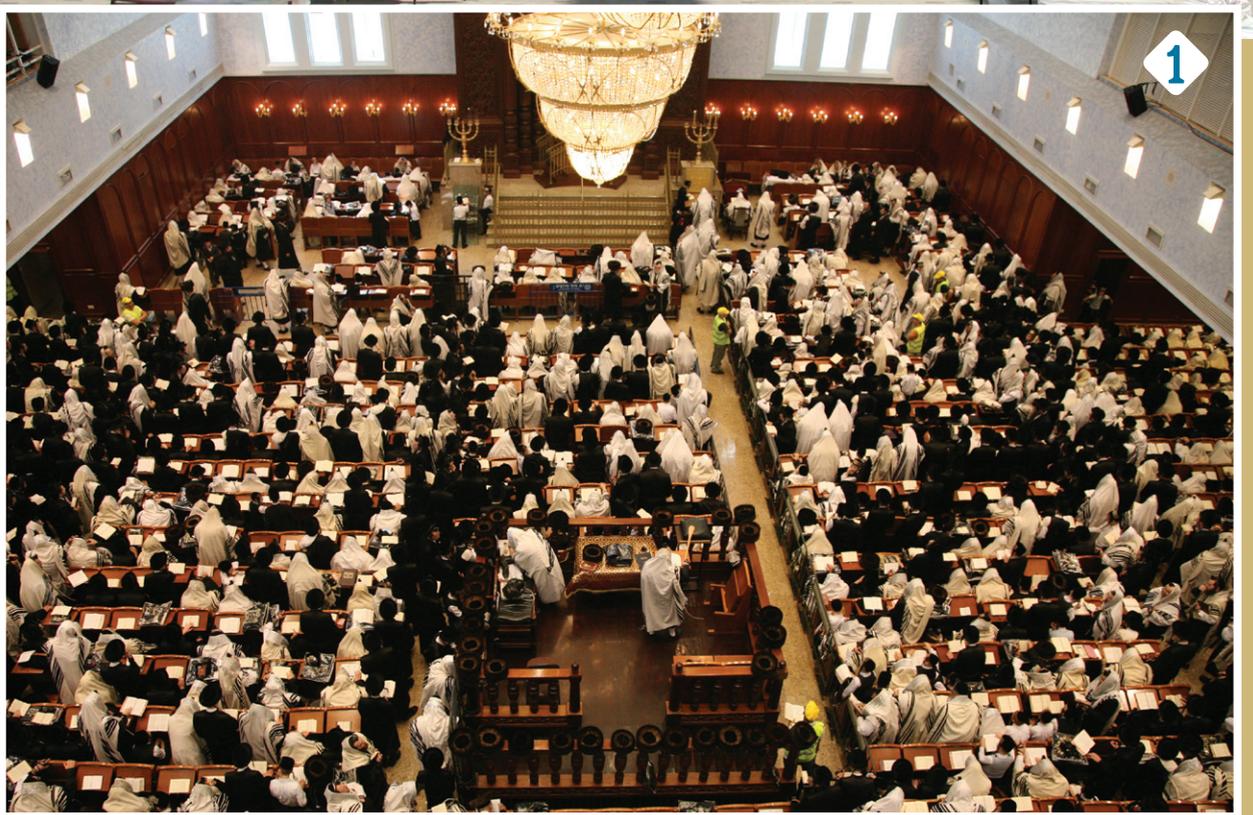
אחת מהמטרות של המסע היא לחשוף את אוצרות הקהילות השונות - רוחנית וגשמית"

מניין ברכבת ישראל

בית הכנסת האקולוגי בקיבוץ נווה איתן

היכל בית הכנסת של בעלזא. בתמונה הגדולה: חזית מבנה הפאר של בעלזא

תיכון בית תפילתי

יש מתפללים שלא מסתכלים סביבם על בית הכנסת, ולא יודעים עד כמה הוא מדהים, אין לכך מודעות מספיק גבוהה, ואחת מהמטרות של המסע היא לחשוף את אוצרות הקהילות השונות - רוחנית וגשמית

היכל ביהכנ"ס הקווקזי

מניין בשוק הפשפשים

התפתחה 'מסורת' חילונית 'לעומתית'. "הרב שך זצ"ל ראה בקיבוצים את סמל הכפירה", אומר פרופ' אלמוג ל'קו עיתונות', "אבל היום? אפילו בקיבוץ עין חרוד, שהוא סמל הסמלים של הקיבוצים, יש בית כנסת".

בשני העשורים האחרונים חל שינוי באורחות החיים הקיבוציים, שהשפיע על כל מהלך החיים שם. כתוצאה מכך חלה הגמשה ניכרת ביחסם של חברי הקיבוצים למסורת היהודית. בנוסף, רבים מקרב התושבים החדשים שבחרו לחיות בקיבוץ המתחדש, מזהים עצמם כ'מסורתיים' וזוקקים לבתי כנסת. הקיבוצים כולם נהיו פחות חילוניים, ובחלק גדול מהם החלה פריחה יהודית חדשה, המתבטאת גם בהחייאת בתי כנסת ישנים ובבנייה של חדשים. לעתים זו פריחה קטנה ומהוססת, הנזהרת לא לעורר מדנים, ולעתים זו פריחה שנעשית בריש גלי ומתוך הסכמה רחבה. קיבוץ עין חרוד שייך לקטגוריה הראשונה.

בית הכנסת בקיבוץ עין חרוד הוקם כצריף בשנת 1926 כשירות להורים הדתיים של קומץ חברים בקיבוץ, שאף הוכן במיוחד עבורם מטבח כשר שפעל כל השנים. ב-1969 עבר בית הכנסת מהצריף המאולתר למבנה הנוכחי שגם הוא צנוע בגודלו ובחזותו. בית הכנסת לא היה פעיל במשך שנים רבות, עד שנמצאו שלושה אנשים חמים ומאירי פנים, שהזריקו בו חמצן. לפני כ-15 שנה החלה אחת מהן, ניצה סמילנסקי, לארגן במקום תפילות יום-כיפור וטקסי בר-מצוות. הדברים הלכו והתפתחו עד שלפני כ-7-6 שנים בית הכנסת החל להיפתח בכל שבת וחג.

הפעיל השני הוא ישעיהו אמיר, בן קיבוץ שדה אליהו הדתי שנישא לתושבת עין חרוד. ישעיהו משמש בעל קורא ומכין את חתני בר המצווה בקיבוץ לקריאת ההפטרה. הפעיל השלישי הוא אופיר בשור, שהתחזק בשנים האחרונות. לבית הכנסת אין רב רשמי, והרב דוד ביגמן, ראש הישיבה הסמוכה בקיבוץ מעלה גלבע, מסייע בשאלות הלכתיות שעולות מפעם לפעם.

3. רכבת ישראל

בית הכנסת הנייד 'מסילת ישרים'

אם תיסעו פעם ברכבת היוצאת מירושלים לכיוון תל אביב, תוכלו לראות בקרון האחורי של הרכבת היוצאת מתחנת מלחה, מעין בית כנסת נייד ומאולתר, בו מתפללים הנוסעים שחרית (מניין ראשון ב-20:06 והשני ב-20:07). התפילה מתחילה מיד עם עזיבת הקרונות את רציף תחנת בית שמש ומסתיימת כשהרכבת חולפת על פני העיר לוד. באותו קרון מתנהלות מדי יום גם שלוש תפילות מנחה ברכבות העושות את המסלול ההפוך, מתל אביב לירושלים. המניין מתחיל מיד עם ההגעה לתחנת רמלה. נוסח התפילה בהתאם לחזן המזדמן - ולדברי המתפללים, "ממש לא עקרוני". בסיום התפילה נמסרים לעתים דברי תורה קצרים על ידי גלעד אורנשטיין, העושה דרכו מידי בוקר לתחנת רמלה. "המניין התחיל לפני כארבע שנים, כמעט כימי היווסדה של התחנה בבית שמש", מספר היזם והגבאי, אריאל אברהם, במבטא אנגלי כבד.

אברהם הוא רואה חשבון, שעובד בסניף בנק דיסקונט בתל אביב. "בתחילה לא היה לנו אפילו מניין. התפללנו, אני ועוד ארבעה-חמישה נוסעים נוספים, ביחידות ובקרון זווית", הוא מספר. "אלא שמהר מאד הבנו כי בנקל ניתן לאסוף עוד מספר שומרי מסורת מהקרונות הסמוכים ולהפעיל מניין מסודר. היום משתתפים בתפילת השחרית ברכבת לא פחות מ-40 מתפללים קבועים". כך הפכה התופעה לחלק בלתי נפרד מהקו והנהלת הרכבת אף נתנה לכך הסכמה שבשתיקה.

"אנחנו קוראים לעצמנו המניין של 'מסילת ישרים'", מעיר בחיוך אחד המתפללים. עניו של אריאל הגבאי סורקות את השטח, מחפשות אחר "קליינטים" חדשים. כל מצטרף מתכבד ב"עלייה לתורה". לא מכבר נערך בקרון טקס מרגש של 'סיום הש"ס', בליווי כיבוד. החתן המאושר אמר בנאומו שנשא כי את הש"ס סיים במהלך נסיעותיו ברכבת, ומכאן שהמקום הטבעי לחגיגת הסיום הוא הקרון.

ומה עושים כאשר צריך לקרוא בתורה? אריאל הגבאי מורה באצבעו על תיק ארון ומוצק המונח לצידו. מסתבר שהתיק כולל ארון קודש זעיר שבתוכו מונח ספר תורה קטן ומהודר. את הספר תרם לפני שנתיים יהודי יקר שהוא אחד המתפללים הקבועים, ומאז מלווה הספר הקדוש את הנוסעים במסעם היומי. לגבי הבעיה ההלכתית של טלטול ספר תורה, מסביר הגבאי כי "ספר התורה נחשב לרכוש הפרטי של התורם, ועל פי ההלכה מותר לאדם פרטי לטול עימו את הספר לצורך מסעו".

במפת בתי הכנסת, ובכלל בשבילי הארץ (אלמוג מרעף מחמאות אין-סוף על ראשו בנושא הזה). היום, לו ניסיון בכתיבה, כותב את המידע אליו נחשפו והפרופ' מוסיף עליו ועורך אותו. פרופ' אלמוג נותן את המטריה האקדמית וההכרה, וקובץ מצלם ומתעד בפועל, גם הוא בעזרתו של פרופ' אלמוג שגם מביא אתו לכל מקום מצלמה ומצלם.

אלמוג אומר שאנחנו החרדים צריכים לשים יותר לב ליופי בתי-הכנסת. "יש מתפללים שלא מסתכלים סביבם על בית הכנסת, ולא יודעים עד כמה הוא מדהים, אין לכך מודעות מספיק גבוהה, ואחת מהמטרות של המסע היא לחשוף את אוצרות הקהילות השונות - רוחנית וגשמית. כשהיינו ברחובות, ביקרנו אצל הרה"ג רבי שמחה הכהן קוק, רב העיר, וסיפרנו לו על הפרויקט. הוא התעניין מאד והתלהב בצורה בלתי-רגילה, ואף הציע לשלב פסקים בספר כשיצא".

יחד עם הצוות, הרכבנו את רשימת עשרת בתי הכנסת המיוחדים ביותר מבין אלו שנסקרו עד עתה, ואתם מוזמנים לצאת עימנו למסע המופלא ברחבי בתי-הכנסת הייחודיים והמעניינים שבארץ.

1. ירושלים - בעלזא

בהשראת בית הכנסת בגליציה

בניין בית המדרש הגדול של חסידות בעלזא בולט בנוף ירושלים ונחשב היום לאחד מתווי ההיכר הבולטים של העיר. זהו בית המדרש הגדול בארץ, והוא כולל כ-5,000 מקומות ישיבה למתפללים.

הרעיון להקמת בית המדרש הגדול של בעלזא, נולד כתוצאה מהצורך למצוא מבנה מרכזי שיוכל להכיל מספר גדול של החסידים. אבל בשל גודלה וצמיחתה המואצת של בעלזא בלעה"ר, כן ירבו, כבר היום צר המקום מלהכיל את כל אלפי האנשים המבקשים מקום בבית הכנסת. יוזם הקמתו של בית המדרש הוא כ"ק מרן האדמו"ר עצמו, והאדריכל הוא אהרן אסטרייכר, חסיד בעלזא.

הקומפלקס העצום משתרע על יותר מ-30 אלף מטרים מרובעים, והוא כולל מקוואות, שמונה בתי כנסת לימות השבוע, אולמות שמחה וכוללים. לבעלזא יש שאיפה להגיע ל-70 ספרי תורה למקום ומדי שנה אכן מוכנסים לבית הכנסת בהדרת כבוד מספר ספרי תורה. כבר ממרחק ניתן להבחין בגגו המפואר ובגודלו הענק של בית המדרש. בימים הנוראים מתפללים במקום לא פחות מ-8,000-10,000 איש, בהיכל הגדול, בגלריות ובאולמות שמסביב.

המבנה הארכיטקטוני של בית הכנסת עוצב בהשראת בית הכנסת שהיה בגליציה, אך כמובן ההבדלים מבחינת הגדלים - עצומים, לטובת בית המדרש בירושלים. אגב, בתוך הבטון שולבו אבנים מבית המדרש הראשון בעיירה בעלזא, שנועדו להמחיש את רעיון ההמשכיות ואת תקומת החסידות. האקוסטיקה בהיכל מעולה למרות הגודל, וניתן לשמוע היטב את שליח הציבור והבעל קורא, ברחבי ההיכל כולו.

ארון הקודש מתנשא לגובה 12 מטר, ורוחבו 8 מטר ומשקלו 23 טון. הוא עשוי מעץ מיוחד שיובא מברזיל. ספרי התורה בארון הקודש מונחים בשכיבה, כפי שהיה נהוג בבית הכנסת בעיר בעלזא. תשע נברשות מאירות את האולם, והן תוכננו להולכת הקול. כל נברשת שוקלת 750 ק"ג והיא מחוברת במנוף לתקרה, כך שניתן להוריד אותה לשם ניקוי או החלפת נורות שרופות. כיוון שמדובר בחלל ענקי, בכדי להשקיט את הציבור - החזן משתמש במחבת גדול. בכל פעם שהוא חובט במקל על מצע של כרית מיוחדת, הקהל משתתק. אחזקת בית הכנסת מתבצעת על ידי מכירת מקומות ישיבה ותרומות של "פרנס היום" האחראי על מימון ההוצאות השוטפות בכל יום. עוד יצויין, כי בית הכנסת החדש והגדול עצמו, נפתח רק בשבת עצמה, ומי שרוצה לחזות בו - יצטרך לשהות באזור בשבת, או לחילופין להגיע בעת מועד מיוחד בו פתוח האולם הענק ביום חול.

2. קיבוץ עין חרוד

הקיבוצים נהיו פחות חילוניים

מי לא זוכר את נאומו של מרן הגראמ"מ שך זצוק"ל, נאום "השפנים והחזירים" בו שאל את בני הקיבוצים "במה אתם יהודים?". 'תורה חילונית' של ממש התהוותה אז בקיבוצים שהוקמו בארץ, וחברי הקיבוץ ראו ב"תורה השיתופית" של הקיבוצים השקפת עולם של ממש. בתי כנסת, הם בכלל מלהזכיר. לדימוי הזה היה על מה להסתמך, משום שבלא מעט קיבוצים

האחים הרימו את התרומה הגדולה להקמת הבית (שני מיליון דולר) והבנייה החלה בקצב מזורז והסתיימה כעבור שנה ושלושה חודשים: "הרבה סייעתא דשמיא וגם כסף", מסביר הרב. באורח פלא הסתיימה העבודה בפרשת תרומה שנקראה באותה שבת.

זמן קצר לאחר מכן ארעה טרגדיה: האח זאור, שהיה מאורס ועמד לפני חתונתו נרצח על ידי אלמונים ביום תענית אסתר. הסיבה לרצח לא פוענחה עד היום ותמונתו של זאור בצד תמונתו של האב מוצגת במבואה של בית הכנסת.

בית הכנסת עצמו תחום בדלתות עץ מפוארות, וארון הקודש והבימה נבנו לפי מורשת יהדות קווקז. מעל דלתות הארון מגולפת ביד אמן תבנית של הכותל המערבי ובצדדיו מוצבים עמודי ענק המעוטרים בצבעי זהב, לבן, ובעיטורים צבעוניים כמו גם אבני חן נדירות. מתקרת ההיכל המפואר משתלשלות נברשות פאר מצופות זהב (24 קראט), ולא פחות מתשעה עשר חלונות ויטראז' ממוקמים ברחבי בית הכנסת: שבעה כנגד שבעת המינים ושנים עשר נוספים בכיפת בית הכנסת המסמלים את שנים עשר השבטים.

בבית הכנסת פועלים תמידים כסדרם מניינים לשחרית מנחה וערבית. מועד תפילת שחרית הוא בזמן "הנץ החמה", מאחר שרבה של העיר עכו, הרב לופס זצ"ל, שהיה רבו של הרב יעקובוב, נהג כך במשך כל ימיו. בין מנחה וערבית הנערכות בזמנן מתקיימים שיעורי תורה.

7. תל אביב - אוהל מועד

ארוחת בוקר למתפללים

סמוך לרחוב רוטשילד המיתולוגי בתל-אביב, ברחוב שד"ל 5, שוכן בית כנסת ייחודי ומעניין בשם "אוהל מועד". בשל מיקומו הוא מכונה בפי כל "בית הכנסת שד"ל 5". בשנת 1920 לערך, החליטו שני נכבדים מהקהילה העדנית להקים בית כנסת מפואר בארץ הקודש, אליה היו מועדות פניהם. השניים, רכשו את האתר עליו נבנה הבית בעת שהותם בפורט-סעיד שבמצרים - קודם כניסתם בשערי ארץ ישראל. בית הכנסת תוכנן על ידי האדריכל הנודע, יוסף ברלין. ברלין עיצב את הבניין מארבעה רבעים של שבע קשתות כנגד שבעת קני המנורה. במרכז הגג מיקם כיפה מרשימה הבנויה במתכונת של חמש-עשרה מדרגות העולות לרקיע. אלה נועדו לסמל את חמש-עשרה המעלות שהיו בבית המקדש ושעליהן היו שרים הלויים את שיר המעלות.

בימי חול חובשים את ספסלי בית הכנסת בזמן התפילות אנשי עסקים ופועלים שעובדים בסביבה. תושבי השכונה פוקדים את המקום בעיקר בשבתות. ההזדקנות המאפיינת את תל-אביב בשנים האחרונות, נותנת את אותותיה גם באוכלוסיית המתפללים. בבית הכנסת הזה, אגב, התחתן בזמנו איש הביון הישראלי והמרגל בסוריה, אלי כהן הי"ד. כתלי הבית, כמו גם ההד "העתיק" העולה מן הקירות, מעניקים תחושה של חזרה בזמן.

"בבית הכנסת הזה מוגשת גם ארוחת בוקר, שמושכת אנשים שונים להקדים את זמן נסיעתם לתל-אביב בכדי להתפלל בבית הכנסת הזה, מה שגם חוסך להם את הפקקים", אומר מוטי רייך ליקו עיתונות. "בית הכנסת - שהוא מאוד יפה - היה כמעט נטוש והתקשה לתפקד", מוסיף רייך לספר. "אבל אז פתחו לידו אולם חתונות, ובצד אחד של בית הכנסת יש היום, כמו בחו"ל, אולם חתונות לא-גדול, שמחיייה את בית הכנסת". הרעיון עלה לפני מספר שנים במוחו של שלומי בובליל, מנהל המקום, במטרה לשדרג את מקורותיו הכספיים של בית הכנסת ובכך להצילו ממכירה ליזמי נדל"ן זריזים.

8. יפו העתיקה

מניין סוחרים בשוק הפשפשים

ביפו העתיקה - ששמה היה בכותרות בצעיבור החרדי בשנה שעברה בהקשרים של חתירות בקברים - נמצא שוק הפשפשים המפורסם בארץ. במשך היום המקום הומה בקונים ותיירים, הבאים לחפש מציאות וליהנות מהאווירה הססגונית. בין חנויות העתיקות, הגלריות ודוכני השטיחים והבדים, בתוך חנות הנברשות וחפצי הנוי של יצחק שמואלי, נחבא אל הכלים בית כנסת עממי מאולתר, בו מתקיימים מידי יום תפילות לסוחרים שנמצאים במקום. מדי יום מתקבצים אליו הסוחרים וסתם עוברי אורח בעיקר לתפילות מנחה וערבית, ולעתים אף לשיעורי תורה קצרים, טקסי אזכרה ותפילות לעילוי נשמות נפטרים.

המתפללים במקום מוקפים במנורות נחושת ופח, שטיחים צבעוניים ורקמות אתניות, והם יוצרים תמונה אותנטית ומרגשת של 'עמך-ישראל'. "הרעיון להפעלת

4. קיבוץ נווה איתן

מבנה אקולוגי וארון קודש מבוץ

בתי כנסת רבים ראו אנשי הפרויקט, אך כשראו את ארון הקודש בבית הכנסת האקולוגי בקיבוץ נווה איתן, גם הם עמדו נפעמים: ארון הקודש בבית הכנסת ה'ירוק' הזה, עשוי מ...בוץ, וזה אמיתי לגמרי. הארון מורכב מאדמה רטובה שהתקשתה ונהייתה לטיט. את ארון הקודש הזה, כך מתברר, עיצבה וייצרה אמנית שהשתתפה בתחרות יוצרים ארצית, והיצירה שייצגה אותה בתחרות נתרמה לבית הכנסת בנווה איתן, ומיתגה אותו כייחודי ביותר. מטבע הדברים הארון, 'שעלה מתוך האדמה', משתלב עם המרכיבים הטבעיים האחרים של בית הכנסת: קירותיו של המבנה מבפנים טוּחוּ בבוץ ונצבעו בצבעים פסטלים, הכיסאות והשולחנות נעשו מענפי דקל טבעיים ואפילו בית המזווה - עשוי עץ גולמי. כל אלה משרים אווירה נעימה ומיוחדת של מבנה כפרי המזכיר בית כנסת מימים קדומים.

את בית הכנסת המיוחד יזם וגם הקים כמו ידי, ובעזרת חברים ותושבים מקומיים, יובל דוד, תושב חוץ בקיבוץ. דוד, מורה להגנה על הסביבה בתוכן המקומי, לא מתרשם במיוחד מהשילוב בבית הכנסת שטיפח, בין יהדות לאקולוגיה. המשמעות החברתיות העמוקות הנובעות ממצוות התורה, שכנעו את יובל כי תפילה בבית כנסת הקרוב ביותר ליצירה האלוהית הבראשית, עשוי לרומם ולהביא את המתפלל אל מקומות נשגבים. לכן גם אין בבית הכנסת כל קישוטים, ריקועי נחושת, או כיתובים מסולסלים.

"אל מול ארון הספרים העשוי מעץ אורן" (טבעי כמובן ללא כל עיבוד), אומר יהודה ברדח, גבאי בית הכנסת, "התפילות קרובות יותר אל השמים". והוא מוסיף כי "ההשתלבות עם הטבע והקשר הבלתי אמצעי עם אלוהים, אלו דברים שכבר לא כל כך מוכר במחוזותינו".

5. צפת

ראש הישיבה בנה את ארון הקודש

ישיבת 'אור יקר' היא אחת הישיבות הגדולות והמיוחדות בצפת. היא מיועדת לכאלו שחזרו בתשובה, שמשלבים בין הלימודים לעבודת כפיים, והיא מהווה מקור אור גדול עבורם. סביב הישיבה נוצרה קהילה חמה השואבת השראה מהאווירה המיוחדת של העיר העתיקה של צפת.

בראש הישיבה עומד הרב ירמיהו כהן, שזוכה להערצה גדולה מתלמידיו. כמו ידי בנה הרב כהן פסיפס אבנים מרהיב בחצר הישיבה ממנה נשקף נוף גלילי קסום, וכן את ארון הקודש בבית המדרש במקום. אפשר שבכך רצה להמחיש לתלמידיו את הרגישות ליופי הבריאה. בגבעה שממול בולטת הישיבה המרכזית של חסידות ברסלב, כאשר בין שתי הישיבות, בתוך הוואדי, מצוי מקווה האר"י הידוע.

את צוות התייעוד קיבלו בסבר פנים יפות הן בישיבת ברסלב והן בישיבת 'אור יקר'. "בשתיהן ראינו אנשים לומדים ומתפללים בבית הכנסת בריכוז רב ובשלוות נפש מעוררת התפעלות", מספרים אנשי הצוות. "רואים בהן את הכמיהה של אנשים להתפלל", מציין אלמוג.

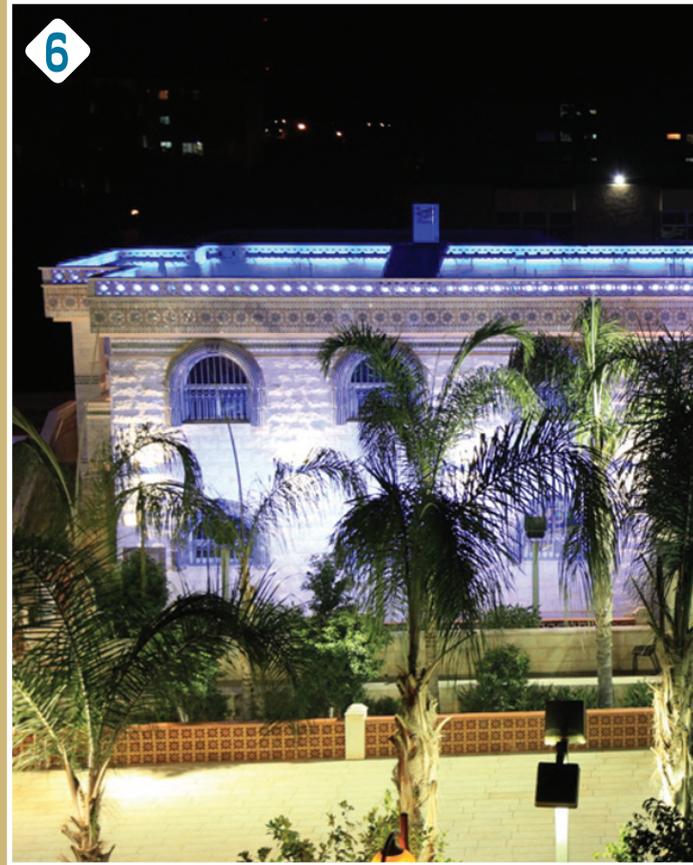
6. בית תנחום - יהודי קווקז

בית הכנסת המפואר בארץ

בטירת הכרמל שבמחוז חיפה חיים אלפי יהודיים ויצאי העדה הקווקזית. רובם ככולם מרוחקים היו ממסורת ישראל וממצוות הדת. אלא שהמרחק הרוחני הזה, הולך ומצטמצם בשנים האחרונות, ליתר דיוק בשש השנים האחרונות. הבסיס המוצק לטרנספורמציה הזו נעוץ בבית הכנסת המפואר של יהדות קווקז שנבנה לפני כשש שנים על ידי הרב יהודה יעקובוב - רב העדה.

"אחת הסיבות שהקמתי את בית הכנסת המפואר הזה", מספר הרב יעקובוב, "כדי שאנשים יגיעו, ישמחו בבית הכנסת שלהם, וגם יחושו גאווה על הבית המפואר". ואמנם נדמה כי המינוח 'מפואר' עושה עוול למבנה המרשים והמילה 'ארמון' הולמת יותר. השילוב המדהים של עץ, זהב, בדים מסוגננים וצבעוניים בשילוב סמלים יהודיים עתיקים ומודרניים, מייצרים תחושה של היכל מלכות. לא פחות.

כאשר מדובר בבתי כנסת קווקזים, הדרכים כולן מסתבר, מובילות למוסקבה ואכן שם פוגש הרב שני אחים בשם זאור וזאקיף גורומוב, קווקזים כמובן, שביקשו להקים שם לאביהם תנחום ז"ל.

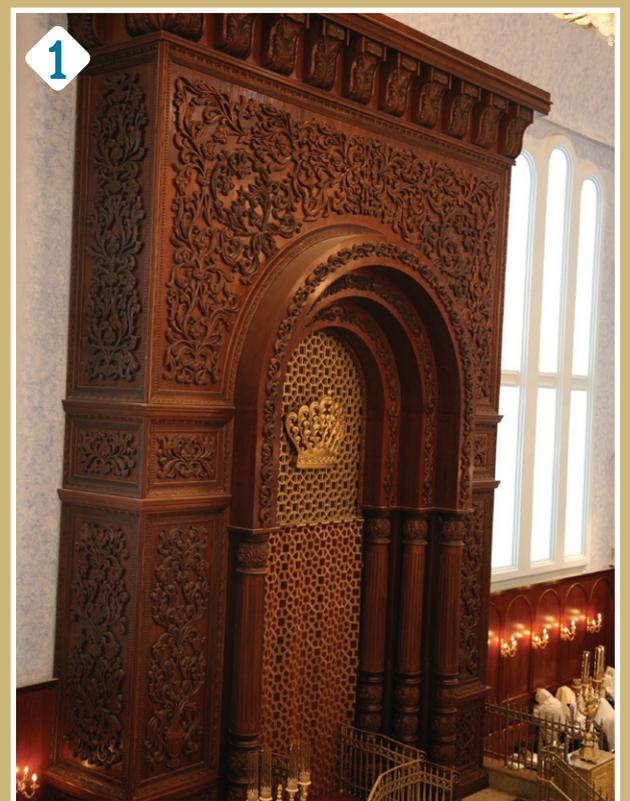
פאר והדר. בית הכנסת הקווקזי

קיבוץ עין חרוד

המבנה בקיבוץ נווה איתן מבחוץ

23 טון. ארון הקודש בבעלזא

200,000 עיתונים

קו עיתונות
רשת השבועונים המקומית המובילה והגדולה בציבור החרדי

קול העיר בני ברק 40,000 עיתונים	השבוע בירושלים 40,000 עיתונים	השבוע באלעד 10,000 עיתונים	דתי צפוני אזור הצפון 15,000 עיתונים	השבוע בפתח תקוה 20,000 עיתונים	דתי דרומי אזור הדרום 15,000 עיתונים
השבוע בחולון בת ים 15,000 עיתונים	דתי בשרון אזור השרון 10,000 עיתונים	השבוע בבית שמש 15,000 עיתונים	שביעי ארצי	מ ד ל הלוח הארצי	ביזנס ארצי

מחיר: 1.50 ש"ח

200,000 עיתונים של קו עיתונות, רשת השבועונים המקומית המובילה והגדולה בציבור החרדי, המגיעים לכל הזרמים, לכל העדות, לכל החוגים ולכל החצרות ומביאים את תוצאות הפרסום הטובות והאפקטיביות ביותר, בשבילך!

7 פנים ביהכנ"ס אוהל מועד

10

זהרי חמה בירושלים

1

חובטים לשקט בבעלזא

9

המבנה שהפך לסמל במוזכרת בתיה

תיכון בית תפילתי

כאמור, בית הכנסת המשופץ והמדהים נעשה כיום לסמלה של מזכרת בתיה, ומשולבים בו סמלים מהמסורת היהודית כמו המנורה ולוחות הברית שבחזיתו ועל הגג חנוכייה. ארון הקודש שבו, מגולף בעץ בעבודת אמנות נדירה.

10. ירושלים - מחנה יהודה שעון שמש בחזית בית הכנסת

בית הכנסת 'זהרי חמה' הסמוך לשוק מחנה יהודה בירושלים, מפורסם מאוד בזכות פריט שדווקא לא נמצא בו ממש, אלא מעליו: שעון השמש המפורסם שניצב בראשו, שהחווה בזמנו ליודעי חן ומביני שעוני שמש את השעה. כאשר נבנה, הוא היה לבניין הגבוה בעיר החדשה שמחוץ לחומות, ועד היום הוא בניין גבוה למדי אל מול בנייני הסביבה הקרובה.

מי שבנה אותו היה יהודי שעלה מארה"ב ורצה לדאוג לקורת גג לעולים החדשים, והקים בבניין הזה מלון להכנסת-אורחים. בעליית גג הבית, שנחנך ב-1908, שיכן את בית הכנסת 'זהרי חמה', כשבראש הבניין הקים מערכת שעונים מופלאה. לאחר כ-20 שנה סבל הבניין מרעידת אדמה קשה, ואז הועבר בית הכנסת לקומת הקרקע בה הוא שוכן עד היום, ובו מתנהלים היום שטיבלאך המיועדים לסוחרי ופוקדי השוק וסביבתו. בית הכנסת קטן למדי, והוא, כמו בבית הכנסת שבשוק הפשפשים בתל-אביב, מקבל אליו אורחים מגוונים שונים ומשונים; החל מתלמידי חכמים וברי-אוריין, ועד ליושבי קרנות עד לא מזמן, שהחלו בצעדי חזרה למקורות וחיפשו בית-כנסת מתאים באזור. "האווירה היא של תפילה בשוק 'מחנה יהודה', משום שהמתפללים באים עם הסלים ומניחים אותם לידם בשעת התפילה", מספר רייך. חדרוני התפילה קטנים מאד והצפיפות בהם ניכרת, וכל זה, יחד עם הציבור הצעוני שבא לשם להתפלל, הופכים את בית הכנסת למיוחד מאד.

מניין מסודר עלה לפני כחמש-עשרה שנה, מספר שמואלי. "בתחילה היו אלו רק תפילות אקראיות. לאט לאט המניין התבסס, רכשנו סידורים, פרוכת וארון לספרי הקודש, והתחלנו לערוך גם שיעור של מספר הלכות כל יום לאחר התפילה". לאחר התפילה חוזרת החנות למצבה המקורי, עד לתפילה הבאה ביום המחרת. בית הכנסת פועל בימי חול בלבד. תפילת מנחה נערכת מידי יום בשעה 14:30 ותפילת ערבית לאחר שקיעת החמה.

9. מזכרת בתיה בתרומת הברון אדמונד דה-רוטשילד

בית הכנסת הישן והגדול במושבה 'מזכרת בתיה', נבנה בזכות תרומה של הברון אדמונד דה-רוטשילד. הברון ורעייתו הגיעו למושבה בשנת 1925, ובתום הביקור שאלו את המתישבים, מה הם רוצים כמתנה. המתישבים הכינו את התשובה מראש והצביעו על בנין בית הכנסת שסדק גדול נבע בחזיתו. כעבור שנתיים נחנך בית הכנסת, שבו התרכזו חיי הקהילה היהודית הקטנה במקום, מחדש, וכאות תודה קראו התושבים למושבה על שם אמו של רוטשילד, בתיה.

הבניין היפה והמרשים שנהפך לאחד מסמלי המושבה, עד שיש אף המציינים אותו כאחד משיבת פלאי ישראל, תוכנן על ידי האדריכל התל אביבי, פנחס ניט. הצריחים בשני צידיו מזכירים מצודה אירופאית. בתקופת טרום המדינה שימש המקום סליק של ה'הגנה', וכלי נשק הוחבאו מאחורי ארון הקודש ובחלל הבמה המרכזית. במלחמת העצמאות הפך בית הכנסת לבית חולים שדה, בעיקר לפצועי קרבות לטרון.

200,000 עיתונים

קו עיתונות
רשת השבועונים המקומית המובילה והגדולה בציבור החרדי

קול העיר בני ברק עיתונים 40,000	השבוע בירושלים עיתונים 40,000	השבוע באלעד עיתונים 10,000	דתי צפוני אזור הצפון עיתונים 15,000	השבוע בפתח תקוה עיתונים 20,000	דתי דרומי אזור הדרום עיתונים 15,000
השבוע בחולון בת ים עיתונים 15,000	דתי בשרון אזור השרון עיתונים 10,000	השבוע בבית שמש עיתונים 15,000	שביעי ארצי	מ ד ל הלוח הארצי	ביזנס ארצי

מחיר כל שבוע

200,000 עיתונים של קו עיתונות, רשת השבועונים המקומית המובילה והגדולה בציבור החרדי, המגיעים לכל הזרמים, לכל העדות, לכל החוגים ולכל החצרות ומביאים את תוצאות הפרסום הטובות והאפקטיביות ביותר, בשבילך!

7 פנים ביהכנ"ס אוהל מועד

10

זהרי חמה בירושלים

1

חובטים לשקט בבעלזא

9

המבנה שהפך לסמל במוזכרת בתיה

תיכון בית תפילתי

כאמור, בית הכנסת המשופץ והמדהים נעשה כיום לסמלה של מזכרת בתיה, ומשולבים בו סמלים מהמסורת היהודית כמו המנורה ולוחות הברית שבחזיתו ועל הגג חנוכייה. ארון הקודש שבו, מגולף בעץ בעבודת אמנות נדירה.

10. ירושלים - מחנה יהודה שעון שמש בחזית בית הכנסת

בית הכנסת 'זהרי חמה' הסמוך לשוק מחנה יהודה בירושלים, מפורסם מאוד בזכות פריט שדווקא לא נמצא בו ממש, אלא מעליו: שעון השמש המפורסם שניצב בראשו, שהחווה בזמנו ליודעי חן ומביני שעוני שמש את השעה. כאשר נבנה, הוא היה לבניין הגבוה בעיר החדשה שמחוץ לחומות, ועד היום הוא בניין גבוה למדי אל מול בנייני הסביבה הקרובה.

מי שבנה אותו היה יהודי שעלה מארה"ב ורצה לדאוג לקורת גג לעולים החדשים, והקים בבניין הזה מלון להכנסת-אורחים. בעליית גג הבית, שנחנך ב-1908, שיכן את בית הכנסת 'זהרי חמה', כשבראש הבניין הקים מערכת שעונים מופלאה. לאחר כ-20 שנה סבל הבניין מרעידת אדמה קשה, ואז הועבר בית הכנסת לקומת הקרקע בה הוא שוכן עד היום, ובו מתנהלים היום שטיבלאך המיועדים לסוחרי ופוקדי השוק וסביבתו. בית הכנסת קטן למדי, והוא, כמו בבית הכנסת שבשוק הפשפשים בתל-אביב, מקבל אליו אורחים מגוונים שונים ומשונים; החל מתלמידי חכמים וברי-אוריין, ועד ליושבי קרנות עד לא מזמן, שהחלו בצעדי חזרה למקורות וחיפשו בית-כנסת מתאים באזור. "האווירה היא של תפילה בשוק 'מחנה יהודה', משום שהמתפללים באים עם הסלים ומניחים אותם לידם בשעת התפילה", מספר רייך. חדרוני התפילה קטנים מאד והצפיפות בהם ניכרת, וכל זה, יחד עם הציבור הצעוני שבא לשם להתפלל, הופכים את בית הכנסת למיוחד מאד.

מניין מסודר עלה לפני כחמש-עשרה שנה, מספר שמואלי. "בתחילה היו אלו רק תפילות אקראיות. לאט לאט המניין התבסס, רכשנו סידורים, פרוכת וארון לספרי הקודש, והתחלנו לערוך גם שיעור של מספר הלכות כל יום לאחר התפילה". לאחר התפילה חוזרת החנות למצבה המקורי, עד לתפילה הבאה ביום המחרת. בית הכנסת פועל בימי חול בלבד. תפילת מנחה נערכת מידי יום בשעה 14:30 ותפילת ערבית לאחר שקיעת החמה.

9. מזכרת בתיה בתרומת הברון אדמונד דה-רוטשילד

בית הכנסת הישן והגדול במושבה 'מזכרת בתיה', נבנה בזכות תרומה של הברון אדמונד דה-רוטשילד. הברון ורעייתו הגיעו למושבה בשנת 1925, ובתום הביקור שאלו את המתישבים, מה הם רוצים כמתנה. המתישבים הכינו את התשובה מראש והצביעו על בנין בית הכנסת שסדק גדול נבע בחזיתו. כעבור שנתיים נחנך בית הכנסת, שבו התרכזו חיי הקהילה היהודית הקטנה במקום, מחדש, וכאות תודה קראו התושבים למושבה על שם אמו של רוטשילד, בתיה.

הבניין היפה והמרשים שנהפך לאחד מסמלי המושבה, עד שיש אף המציינים אותו כאחד משיבת פלאי ישראל, תוכנן על ידי האדריכל התל אביבי, פנחס ניט. הצריחים בשני צידיו מזכירים מצודה אירופאית. בתקופת טרום המדינה שימש המקום סליק של ה'הגנה', וכלי נשק הוחבאו מאחורי ארון הקודש ובחלל הבמה המרכזית. במלחמת העצמאות הפך בית הכנסת לבית חולים שדה, בעיקר לפצועי קרבות לטרון.